

TÁC ĐỘNG CỦA PHÁT TRIỂN DU LỊCH ĐẾN MÔI TRƯỜNG XÃ HỘI TẠI THÀNH PHỐ NHA TRANG

● NGUYỄN THỊ HỒNG HÀ - PHẠM THỊ HƯƠNG GIANG - NGUYỄN THỊ THU TRÂM

TÓM TẮT:

Những năm gần đây, du lịch tại thành phố Nha Trang ít nhiều đã khẳng định được vị thế kinh tế mũi nhọn, thể hiện vị trí quan trọng trong sự phát triển kinh tế của tỉnh Khánh Hòa, đóng góp đáng kể vào sự phát triển chung của đất nước. Việc phát triển du lịch đem lại những lợi ích không thể phủ nhận cho thành phố này. Bên cạnh đó, ngày càng có nhiều ý kiến chỉ trích về những tác động tiêu cực đối với xã hội từ quá trình phát triển du lịch tại thành phố Nha Trang. Bài viết này sẽ bàn về những tác động của phát triển du lịch đến môi trường xã hội tại thành phố Nha Trang.

Từ khóa: tác động xã hội, du lịch, phát triển du lịch, thành phố Nha Trang.

1. Đặt vấn đề

Với những điều kiện sẵn có thuận lợi về thiên nhiên, văn hóa và con người, thành phố Nha Trang là một mảnh đất lý tưởng cho du lịch ươm mầm và không ngừng phát triển. Thực tế cho thấy, lượng khách du lịch trong và ngoài nước đang ngày càng gia tăng tại tỉnh Khánh Hòa nói chung và thành phố Nha Trang nói riêng. Đó là một dấu hiệu đáng mừng đối với sự phát triển kinh tế. Tuy nhiên, ở góc độ xã hội, việc phát triển du lịch quá nhanh và gia tăng đáng kể khách du lịch đã và đang tác động cả tích cực và tiêu cực đến sự phát triển lâu dài và bền vững của thành phố Nha Trang. Đây là một vấn đề đáng để chúng ta bàn bạc, quan tâm và tìm hướng giải quyết.

2. Nội dung

2.1. Tác động tích cực với xã hội của phát triển du lịch tại thành phố Nha Trang

Phát triển du lịch tại thành phố Nha Trang trong những năm qua đã và đang mang lại nhiều

lợi ích về mặt xã hội cho cộng đồng dân cư địa phương.

- Du lịch phát triển tạo nhiều công ăn việc làm cho người dân địa phương. Đó là những công việc thu hút mạnh nhân lực lao động tại các khu nghỉ mát (resort), khách sạn, nhà hàng, khu du lịch, điểm du lịch, hãng vận chuyển; hoặc các công việc gián tiếp thỏa mãn nhu cầu của du khách như lái xe điện, nuôi trồng để cung cấp lương thực thực phẩm, chăm sóc sức khỏe, sắc đẹp, cho thuê xe, cung cấp các mặt hàng lưu niệm, thông dịch viên,... Các công việc kể trên góp phần làm giảm tỷ lệ thất nghiệp, đồng thời giúp cho người dân địa phương kiếm được việc làm với thu nhập ổn định ngay tại nơi họ sinh sống. Đối với nữ giới, du lịch không chỉ đem lại việc làm, mà còn mang lại nhiều cơ hội vì sự tiến bộ lâu dài của họ.

- Phát triển du lịch góp phần nâng cao và đa dạng hóa đời sống tinh thần, tái tạo sức lao động của người dân địa phương. Đó là các hoạt động

văn hóa nghệ thuật, tại các địa điểm nhằm thu hút du khách, như: Biểu diễn nghệ thuật truyền thống của Nhà hát tuồng Khánh Hòa; hát bài chòi, chơi cờ người tại Quảng trường 2/4; Hội chợ thương mại tại Công viên bóng đá Thanh niên; Hội chợ nông sản du lịch tại công viên Yến Phi; Liên hoan Du lịch Nha Trang - Biển gọi (2 năm/lần); Triển lãm tranh ảnh, hiện vật tại Bảo tàng Khánh Hòa,... Qua các hoạt động nêu trên, dân cư địa phương có thêm cơ hội giao lưu với du khách, rèn luyện khả năng giao tiếp ngoại ngữ, thêm hiểu và yêu quê hương, đất nước.

- Phát triển du lịch đồng thời nâng cao mức sống cho người dân địa phương. Nhiều công trình cơ sở hạ tầng được thiết kế và xây dựng vừa nhằm mục đích phát triển du lịch, vừa phục vụ cho đời sống cộng đồng địa phương. Theo đó, dân cư địa phương sử dụng các tiện nghi phục vụ cho du lịch như hệ thống đường xá, công viên, cảng hàng không quốc tế, nguồn nước sạch, hệ thống thoát nước, nguồn điện, hệ thống thông tin liên lạc, các trung tâm thương mại, siêu thị, chung cư cao cấp,... Mặt khác, phát triển du lịch khiến đại bộ phận dân cư ở Nha Trang có lối sống, cách ứng xử văn minh hơn, quan tâm hơn đến vấn đề bảo vệ môi trường; quan tâm phát triển tri thức, phát triển kỹ năng giao tiếp, ngoại ngữ, kỹ năng bán hàng,....

Nhu cầu tìm hiểu văn hóa bản địa của du khách chính là chất xúc tác trong việc khôi phục, duy trì các ngành nghề thủ công, các hình thức biểu diễn nghệ thuật truyền thống hoặc các lễ hội truyền thống đã và đang bị mai một. Tại Nha Trang, một số doanh nghiệp lữ hành đã tổ chức chương trình du lịch đến các làng nghề truyền thống làm chiếu, làm lò; đến một số ngôi nhà cổ ở xã Vĩnh Ngọc, Ngọc Hiệp; đến những gia đình làm bánh ứt, bún ở Thành (Diên Khánh); đến làng chài ở Cửa Bé (phường Vĩnh Trường) và đến những xóm làm đồ thủ công mỹ nghệ ở Chục (phường Vĩnh Nguyên),... Một số chương trình du lịch khác có tổ chức gala dinner (chương trình giao lưu văn nghệ, ẩm thực vào ban đêm), với các tiết mục múa Chăm, hoặc chương trình du lịch tham quan lễ hội Tháp Bà Ponagar.

2.2. Tác động tiêu cực đối với xã hội của phát triển du lịch tại thành phố Nha Trang

Bên cạnh một số lợi ích phát triển du lịch đem lại những biểu hiện xã hội tiêu cực cũng trở nên

ngày càng phổ biến hơn ở Nha Trang, như một hệ quả tất yếu của sự phát triển. Cụ thể:

- Phát triển du lịch gây tình trạng quá tải về cơ sở vật chất, phá vỡ không gian công cộng.

Hạ tầng cơ sở vật chất phục vụ du lịch được đầu tư phát triển mạnh theo xu hướng có chiều sâu và quy mô lớn. Đến năm 2020, toàn tỉnh có 1.113 cơ sở lưu trú du lịch, trong đó có 125 cơ sở lưu trú quy mô 4 - 5 sao; có 138 doanh nghiệp kinh doanh dịch vụ lữ hành, trong đó có 118 doanh nghiệp lữ hành quốc tế với hơn 380 tuyến xe cố định, 1.300 xe hợp đồng các loại và hơn 700 phương tiện thủy nội địa phục vụ khách du lịch, đáp ứng cơ bản nhu cầu đi lại của du khách,... Các cơ sở trên chủ yếu tập trung ở thành phố Nha Trang. Trong số đó, nhiều khách sạn đã và đang được xây dựng thiếu quy hoạch, thiếu đồng bộ, một số khách sạn phá vỡ không gian kiến trúc chung, ảnh hưởng, che khuất một số công trình công cộng, hoặc các cảnh quan đẹp. Một số khu nghỉ mát (resort) biển nổi tiếng như: Ana Mandara, Amiana, Mia, Sailing club, công viên Phù Đồng thuộc quản lý của Công ty TNHH Invest Park Nha Trang, nhà hàng bia tươi Louisiana, nhà hàng Bốn Mùa,... được xây dựng trên bờ biển thuộc vịnh Nha Trang, chiếm một khoảng không gian cảnh quan đẹp, bãi cát rộng lớn mà lẽ ra người dân địa phương cũng phải được hưởng thụ chung, không chỉ du khách.

Ngoài ra, các phương tiện di chuyển xuống cảng Cầu Đá, cảng An Viên, di chuyển đi lại giữa Sân bay Cam Ranh và trung tâm thành phố dẫn đến tình trạng kẹt xe cục bộ tại khu vực phía Nam của đường Trần Phú; lấn chiếm vỉa hè để đỗ xe và buôn bán, dẫn đến mất an toàn giao thông, gây cản trở khi lưu thông. Bên cạnh đó, tình trạng tập trung lượng du khách rất đông vào một số thời điểm như: Tết Nguyên đán, Lễ 30/4 - 1/5, những tháng hè, dịp Lễ Quốc khánh 2/9 và dịp Giáng sinh,... phổ biến tại các điểm du lịch như: Tháp Bà Ponagar, Hòn Chồng, chùa Long Sơn, Viện Hải Dương học, bến cảng du lịch,... chưa được quản lý chặt chẽ, nên dẫn đến tình trạng ách tắc giao thông.

Phát triển du lịch cũng đồng nghĩa với việc tiêu thụ một phần lớn tài nguyên (cả tự nhiên và nhân văn). Kinh tế - xã hội càng phát triển, nhu cầu của du lịch càng tăng, vượt quá khả năng cung cấp của cơ sở hạ tầng hiện có (như nước

sạch, đất xây dựng, hỗ trợ an ninh). Trong khi ngành Du lịch được ưu tiên, thì cư dân địa phương lại phải chịu thiệt thòi, bị hạn chế khả năng hưởng thụ các tài nguyên, các tiện nghi công cộng, nhịp sống của cộng đồng dân cư địa phương còn bị thay đổi lâu dài.

- Phát triển du lịch đồng thời làm gia tăng nguy cơ của một số tệ nạn xã hội. Về mặt lý thuyết, du lịch là một hoạt động giải trí tích cực của con người. Tuy nhiên, cũng có một số vấn nạn. Du khách lợi dụng việc đi du lịch để thực hiện những mục đích cá nhân tiêu cực, như: buôn lậu, rửa tiền, buôn đồ cổ, buôn được liệu, mại dâm, quảng bá các ấn phẩm văn hóa đồi trụy, hoặc tuyên truyền những tư tưởng phản động về chính trị, tôn giáo, buôn người,... Mặt khác, một nhóm du khách giàu có thường có nhu cầu tiêu dùng một số dịch vụ tiêu cực như thuốc lắc, mại dâm, cờ bạc, rượu bia,... Những hoạt động trên của du khách sẽ tác động tiêu cực nhất định đến đời sống của một bộ phận dân cư địa phương. Thêm vào đó, với những lợi ích kinh tế mà du lịch đem lại, một số người già, người tàn tật, phụ nữ và trẻ em trong độ tuổi đến trường bỏ học sớm để đi bán hàng rong, xin ăn, hoặc làm lơ xe, cò dịch vụ, phục vụ ở một số nhà hàng, quán bar, karaoke, một số ít tham gia vào các băng nhóm cướp giật, bảo kê.

- Phát triển du lịch đồng thời tác động đến văn hóa địa phương, làm suy giảm và biến đổi các giá trị truyền thống. Nếu Nha Trang đón tiếp du khách nước ngoài ngày càng gia tăng, thì việc dân cư địa phương ảnh hưởng lối sống hành vi, thái độ, trang phục, cách diễn đạt ngôn ngữ và phong cách ẩm thực của du khách nước ngoài ngày càng tăng theo. Bên cạnh đó, do sự đa dạng trong các mối quan hệ công việc và do giờ giấc làm việc được phân theo ca trong ngành Du lịch, dẫn tới có thể tác động xấu đến thời gian sinh hoạt cũng như một số giá trị gia đình truyền thống, làm xáo trộn thời gian thực hành các lễ nghi tôn giáo. Phát triển du lịch quá nhanh cũng làm gia tăng các yếu tố tiêu

cực khác, như: hàng hóa chất lượng kém, bị làm giả, làm nhái, một số phương thức cạnh tranh không lành mạnh, những biến đổi trong cách trình diễn nghệ thuật, trong một số lễ hội truyền thống nhằm thu hút du khách quốc tế,...

- Du lịch phát triển có thể dẫn tới mối quan hệ bất hòa giữa du khách với dân cư địa phương. Trong quá trình tiếp xúc giữa du khách và dân cư địa phương xuất hiện những dị biệt về tôn giáo, văn hóa, chính trị, đặc biệt ngôn ngữ là rào cản khá lớn cho nên giữa họ có thể xảy ra hiểu lầm, thậm chí là hiềm khích, tạo nên căng thẳng giữa chủ và khách. Tính đến hết năm 2020, khách du lịch đến từ Trung Quốc và Nga chiếm 80 - 90% tổng số khách du lịch quốc tế đến Khánh Hòa, riêng du khách Trung Quốc chiếm gần 74% trong tổng số các khách du lịch đến Nha Trang. Mặt khác, du khách nước ngoài đến Nha Trang phổ biến từ các quốc gia phát triển như châu Âu, Úc, Mỹ, Canada, Nhật Bản, Hàn Quốc,... có mức sống tương đối cao.

3. Kết luận

Du lịch Việt Nam hiện nay đã phát triển và hội nhập đến phạm vi toàn cầu. Du lịch tỉnh Khánh Hòa nói chung và du lịch của thành phố Nha Trang nói riêng cũng đang từng ngày hòa mình vào sự phát triển đó. Du lịch phát triển đem đến nhiều lợi ích cho xã hội, song cũng đặt ra nhiều vấn đề như nội dung đã trình bày trên. Qua những kinh nghiệm đã thu thập được, dễ dàng nhận thấy một thực tế nếu chúng ta không có những hành động thích hợp, thì những mặt trái của phát triển du lịch sẽ trở nên nghiêm trọng hơn và tiếp tục phá hoại hình ảnh đẹp của du lịch Nha Trang như một nhân tố tiêu cực đối với sự phát triển. Tác động xã hội của phát triển du lịch tại Nha Trang đặt ra một vấn đề bức thiết mà các cấp chính quyền, các nhà quản lý, kinh doanh du lịch cần quan tâm, có biện pháp và cách thức can thiệp hiệu quả, kịp thời trong chiến lược phát triển du lịch lâu dài, bền vững ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. C.L.Jenkins (1997). Tác động xã hội của du lịch, Báo cáo đề dẫn tại Hội nghị quốc tế của các nhà quản lý du lịch thế giới. Manila, Philipin, 22/5/1997.
2. Dự án Chương trình Phát triển Năng lực Du lịch có Trách nhiệm với Môi trường và Xã hội do Liên minh châu Âu tài trợ (2013), *Kỷ yếu Hội thảo Quốc gia Chính sách du lịch có trách nhiệm*, Đà Nẵng, ngày 14 - 15/11/2013.

3. Dự án Chương trình phát triển năng lực du lịch có trách nhiệm với môi trường và xã hội (do Liên minh EU tài trợ), (2013). *Bộ công cụ về Du lịch có trách nhiệm của Việt Nam*.
4. Dân Kinh tế (2021), Tác động của du lịch đến kinh tế - xã hội. Truy cập tại: <http://www.dankinhte.vn/tac-dong-cua-du-lich-den-kinh-te-xa-hoi/>.
5. Tỉnh ủy Khánh Hòa (2021), Du lịch Khánh Hòa: Đổi mới để phát triển bền vững. Truy cập tại: <https://tinhuykhanhhoa.vn/tin-chi-tiet/id/9435/Du-lich-Khanh-Hoa--Doi-moi-de-phat-trien-ben-vung>.

Ngày nhận bài: 4/6/2022

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 4/7/2022

Ngày chấp nhận đăng bài: 14/7/2022

Thông tin tác giả:

1. ThS. NGUYỄN THỊ HỒNG HÀ¹

2. ThS. PHẠM THỊ HƯƠNG GIANG¹

3. ThS. NGUYỄN THỊ THU TRÂM¹

4. BUI THỊ HIỀN²

¹Trường Đại học Khánh Hòa

²Trường Đại học Công nghiệp Việt Hưng

SOCIAL AND ENVIRONMENTAL IMPACTS OF THE TOURISM DEVELOPMENT IN NHA TRANG CITY

● Master. **NGUYEN THI HONG HA¹**

● Master. **PHAM THI HUONG GIANG¹**

● Master. **NGUYEN THI THU TRAM¹**

● **BUI THI HIEN²**

¹Khanh Hoa University

²Vietnam - Hungary Industry University

ABSTRACT:

In recent years, Nha Trang city's tourism sector has affirmed its spearhead economic position in the economic development of Khanh Hoa province, and has made a significant contribution to the development of Nha Trang city in particular and Vietnam in particular. The tourism development has brought undeniable benefits to this city. However, there are more and more criticisms about the negative social impacts of the tourism development in Nha Trang city. This paper discusses the social and environmental impacts of the tourism development in Nha Trang city.

Keywords: social impact, tourism, tourism development, Nha Trang.